

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลต้นยางลูไล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลต้นยางลูไล ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญญาท้องถิ่น จึงได้ทำการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และเพื่อให้ผู้รับถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ ต่อไป

ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมี ผู้ให้คำกัตความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่คนดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิธี รัฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือสติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสังขมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ประยุกต์ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณีหรือพิธี/วัฒนธรรม/วันสำคัญ ในพื้นที่ตำบลต้นหยงลูโละ

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วันฮารีรายอ

ฮารีรายอเป็นวันสำคัญของชาวมุสลิมทั่วโลกวันหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นวันรื่นเริงประจำปีซึ่งชาวมุสลิมได้เดินทางกลับภูมิลำเนาของตนเอง เพื่อเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยพร้อมเพรียงกัน ได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนญาติพี่น้องเพื่อขออภัยซึ่งกันและกัน ช่วงเวลาในรอบ ๑ ปีของชาวมุสลิม มีวันฮารีรายอ ๒ ครั้ง คือ

๑. อีดิลฟิตรี ตรงกับวันที่ ๑ เดือนเชาวาล ตามปฏิทินอิสลาม ซึ่งเป็นวันออกบวชหลังจากได้ถือศีลอดตลอดระยะเวลา ๑ เดือน นิยมเรียกวันนี้ว่า “วันออกบวช” หรือ “รายาปอซอ” หรือ “รายาฟิตเราะห์”

ในวันอีดิลฟิตรีเป็นวันแรกของการออกจากเทศกาลถือศีลอดของชาวมุสลิม เป็นวันแห่งรางวัล และการตอบแทนสำหรับผู้ผ่านการทดสอบประจำปีในเดือนรอมมาฎอนด้วยการบังคับตัวเอง จากการลด ละ การกินดื่มกิเลสตัณหา และได้ละหมาดตะรอวีหุเป็นเวลาเกือบหนึ่งชั่วโมงเต็มตลอดคำคืนของเดือนรอมมาฎอน ในวันอีดิลฟิตรีมุสลิมทุกคนต้องตื่นแต่เช้าเพื่อทำการอาบน้ำสุนัต และไปละหมาดอีดิลฟิตรีที่มัสยิดประจำหมู่บ้าน ชาวมุสลิมนิยมใส่เสื้อผ้าของใหม่ๆ สะอาด สวยงาม มีกลิ่นหอม ทุกคนต้องปฏิบัติบริจาจากาชาดฟิตรีเราะห์ วันอีดิลฟิตรีถือได้ว่ามุสลิมทุกคนมีความรื่นเริง สนุกสนาน เพราะในวันนี้ได้ไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ไปเคารพผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และทำความสะอาดสุสาน นำขนมไปแจกจ่ายให้กับเด็กๆ เพื่อนบ้าน เลี้ยงอาหารคนในหมู่บ้าน สำหรับอาหารที่นิยมทำในวันฮารีรายอ คือ ตูปะ (ข้าวเหนียวต้ม)

๒. อีดิลอฎฮา ตรงกับวันที่ ๑๐ เดือน ชุลฮิจญะหฺ หรือตรงกับเดือน ๑๒ ของปฏิทินอิสลาม ซึ่งถัดจากวันอารอฟะฮฺ และเป็นวันส่งท้ายของสิบวันแรกในเดือนชุลฮิจญะหฺ มีลักษณะคล้ายกับวันตรุษอีดิลฟิตรี แต่มีข้อแตกต่างตรงที่มีการทำกุรบาน เป็นวันเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสมุสลิมทั่วโลกได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ อันเป็นวันริเริ่มประกอบพิธีฮัจญ์ ส่วนผู้ไม่ได้ไปก็ให้ไปประกอบพิธีละหมาดอีดิลอฎฮายังมีสยิดประจำหมู่บ้าน ในวันอีดิลอฎฮาจะมีการทำกุรบาน โดยมีการเชือดสัตว์กุรบาน ได้แก่ อูฐ วัว แพะ แล้วนำเนื้อที่เชือดแล้วมาบริจาคให้กับผู้ยากจน หรือทำอาหารเลี้ยงคนในหมู่บ้านก็ได้ และในวันนี้ผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ออกฮัจญ์และเตรียมตัวเดินทางกลับ บรรยากาศในวันฮารีรายอของชาวมุสลิมทั่วโลกเต็มไปด้วยรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ เสียงความสุขเต็มเปี่ยม สิ่งที่น่าประทับใจในวันนี้ คือ บรรดาลูกๆ ขอภัยต่อพ่อแม่ บรรดาภรรยาขอภัยต่อสามี และเพื่อนบ้านขอภัยต่อกันในเรื่องผิดพลาดของใจกันตลอดระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา และมีการแสดงออกด้วยการสวมกอด การจูบมือ การหอมแก้มทั้งสองของพ่อแม่ แสดงถึงความรักความเข้าใจที่มีต่อกัน ลูกหลานที่อยู่ต่างถิ่นต่างก็กลับมารวมตัวกันที่บ้าน เพื่อได้อยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัว ทุกครอบครัวมีความอบอุ่นเต็มไปด้วยบรรดาลูกๆ หลานๆ กลับบ้านโดยพร้อมเพรียงกัน

ประเพณีวันเมาลิด

วันเมาลิด "คำว่าเมาลิดเป็นภาษาอาหรับ แปลว่าวันประสูติของท่านนบี มุฮัมมัด (ช.ล.) ตรงกับจันทร์ที่ ๑๒ เดือนรอบิอุลอาวัล (ประมาณวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๑๑๑๓) ณ นครเมกกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นวันแห่งการเฉลิมฉลองคล้ายวันเกิดของท่านศาสดามุฮัมมัด ในวันดังกล่าว ชาวมุสลิมจะได้จัดงานถวายความรำลึกถึงท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ในพิธีจะมีการนำประวัติของท่านศาสดามากกล่าวถึงเป็นโวหารสดุดี มีทั้งการกล่าวด้วยร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งจะใช้หนังสือ อัล-บร-ซันญี ในการอ่าน วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณท่านศาสดาผู้มีพระคุณและแสดงความกตเวทิตาคุณ และเป็นประหนึ่ง เพื่อสอนให้เยาวชนได้รู้จักบุคคลสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน การอ่านคูอาขอพรจากองค์อัลเลาะห์ เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาแล้วก็จะมีการทำบุญเลี้ยงกันที่มัสยิดหรือที่บ้าน ปัจจุบันมีการจัดวันเมาลิดรวมกันเป็นระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เรียกว่างานเมาลิดกลาง มีการประกวดการอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน และแสดงปาฐกถาธรรม กล่าวถึงผลงานและคุณธรรมของท่านนบี มุฮัมมัด "

ประเพณีการกวนอาซูรอ

การกวนข้าวอาซูรอ (ขนมอาซูรอ) เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวมุสลิมทั่วโลก รวมถึงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย คำว่า อาซูรอ เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า การผสม การรวมกัน คือการนำสิ่งของที่รับประทานได้หลายสิ่งหลายอย่างมากรวมกัน มีทั้งชนิดคาวและหวาน การกวนข้าวอาซูรอจะใช้คนในหมู่บ้านมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ เพื่อความสามัคคีและสร้างความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อันมีผลต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมอย่างมีความสุข ก่อนจะแจกจ่ายให้รับประทานกัน เจ้าภาพจะเชิญบุคคลที่นับถือของชุมชนขึ้นมากล่าวขอพร (ดูอา) ต่อพระเจ้าก่อน จึงจะแจกให้คนทั่วไปรับประทานกัน จึงมักจะใช้ชื่อกิจกรรม “อาซูรอสัมพันธ์”

พิธีการเข้าสู่หนัด

การเข้าสู่หนัด หรือมาโชะยารี เป็นประเพณีการขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย (Circumscission) ซึ่งชาวมุสลิมทุกคนต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

มาโชะยารี เป็นภาษาถิ่นมลายู หมายถึง การขลิบหนังหุ้มอวัยวะเพศ (มาโชะ = ตัด, ยารี รหรือยารา หมายถึง ชาวชนวนที่นำเอาศาสนาอิสลามมาเผยแพร่ครั้งแรก ณ เมืองปัตตานี ยารีจึงมีความหมายกว้าง หมายถึงมุสลิม รวมความแล้ว มาโชะยารี หมายถึง การตัดหรือขลิบอวัยวะเพศ เพื่อเป็นมุสลิม) การขลิบหนังหุ้มอวัยวะเพศ เป็นสิ่งที่ท่านศาสดาทั้งปฏิบัติ และให้ปฏิบัติ ในสังคมชาวมุสลิมจึงนิยมเรียกการปฏิบัตินี้ว่าการเข้าสู่หนัดแทนการใช้ศัพท์จากภาษาอาหรับ ซึ่งเรียกการขลิบนี้ว่า “คอตัน” ส่วนภาษามลายูใช้ศัพท์คำว่า “มาโชะยารี” จะทำเมื่อเด็กผู้ชายจะเข้าพิธี อายุระหว่าง ๗-๑๐ ขวบขึ้นไป และขึ้นอยู่กับความพร้อมของเจ้าภาพด้วย ไม่มีช่วงเวลาแน่นอน

พิธีอะกีเกาะฮ.

อะกีเกาะฮ. การตัด ซึ่งหมายถึง การทำพิธีตัดผมหรือโกนผมแก่เด็กที่เกิดใหม่ และตั้งชื่อให้เด็กนั้น เริ่มตั้งแต่คลอดออกมาจนถึงบรรลุนิติภาวะ ถ้าบรรลุนิติภาวะแล้วยังไม่ได้ทำอะกีเกาะฮ.เด็กนั้นต้องทำให้ตัวเองบิดาจะทำให้ไม่ได้แต่เวลาที่เหมาะสมก็คือ เมื่อเด็กคลอดได้ ๗ วันแล้ว สัตว์ที่ใช้ในการทำอะกีเกาะฮ.นั้นสำหรับเด็กผู้ชายให้เชือดแพะ ๒ ตัว แพะนั้นควรมีรูปร่างลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้งสองตัวและมีอายุรุ่นเดียวกันด้วย ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงให้เชือดแพะหนึ่งตัว เนื้อสัตว์ที่ถูกเชือดจะแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ ไว้รับประทานเอง ๑ ส่วน ให้ญาติพี่น้อง ๑ ส่วน และบริจาคให้คนยากจน ๑ ส่วน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลต้นยางลูโละ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

๑.ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทำนาเกลือ	นายตอลาะ กาะบู	ม.๒ ต.ต้นยางลูโละ
๒	การทำนาเกลือ	นายกอเซ็ง แลเบา	๕๙/๑ ม.๑ ต.ต้นยางลูโละ

๒.ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเย็บ ปัก ถัก ร้อย	นางไยตง ระเด่นอาหมัด	๑๘๕ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ
๒	การทำป้ายสี, ซีแพะปีแน (ขันหมาก)	นางสาวแวกะมือลอก กามา	๑๑ ม.๒ ต.ต้นยางลูโละ

๓.ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ขนมลาตุ ,เวาะดิง (ขนมพื้นเมืองโบราณ)	นางแวเจาะ แวสาและ	๑๖๐ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ
๒	ขนมอาเกาะ (ขนมพื้นเมืองโบราณ)	นางอายียะห์ จะรัง	๑๑ ม.๒ ต.ต้นยางลูโละ
๓	ขนมบาตาบูรี๊ะ (ขนมพื้นเมืองโบราณ)	นางวานะ แวอาแซ	๘๓ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ
๔	ขนมนิบะ (ขนมพื้นเมืองโบราณ)	นางแวยะห์ มีนา	๓๐ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ
๕	ปาลอกรือโป๊ะ	นางสาวแวรอชียะห์ นิเลาะ	๑๕๐ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ

๔.ด้านการแพทย์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	นวดแผนโบราณ	นายเจ๊ะมุสตอฟา อับดุลราฮิม	๑๑๘ ม.๒ ต.ต้นยางลูโละ
๒	ขลิบ (ไต้ะมูเต็ง)	นายแวหามะ หะยีสอเฮาะ	๓๖ ม.๓ ต.ต้นยางลูโละ

๕.ด้านภาษาและวรรณกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	กีรออาตี (การอ่านออกเสียง อัลกรุอ่าน)	นายนิอาฮิบ เจ๊ะແທລະ	ม.๓ ต.ตันหยงลุโละ